

STILETTEN

NR 4/94 ÅRGÅNG 8 UTGES AV STOCKHOLMSFÖRENINGEN FÖR INDEPENDENT LIVING.

Psykiskt funktionshindrade ska inte rösta tyckte socialnämndens ordförande i Orsa och gömde undan några av invånarnas röstsedlar. Gangstermetoder tyckte undertecknad.

Roland Ewers

STILETTEN

**– Sveriges enda fack-
tidskrift på personlig
assistansområdet.**

STIL, Stockholmskooperativet för Independent Living, är partipolitiskt obundet men arbetar handikappolitiskt för mer personlig makt åt människor med funktionshinder genom kontroll över de tjänster vi behöver för att leva ett liv på lika villkor, motförtryck och diskriminering av människor med funktionshinder.

STIL, betraktar sig som en del av Independent Living-nätverket – den internationella medborgarrättsrörelsen för människor med funktionshinder.

Stödmedlemskap i STIL är öppet för alla. Medlemskap med rösträtt, förutsätter eget behov av personlig assistans.

Avgifter:

Medlemskap i STIL idéell förening med rösträtt
Stödmedlem

100 kr/år
100 kr/år

Prenumeration på STILETTEN ingår i medlemsavgift.
Enbart prenumeration (myndighet, organisation m fl)

100 kr/år

Postgirokonto 73 66 70-1

Styrelsen:

Ordförande:

Adolf Ratzka * 08.740 42 00, fax 08.740 45 00

Övriga ledamöter:

Jamie Bolling* 08.10 49 72, fax 24 23 41

Helena Karnström* 08.702 17 04, arb 08.640 81 10, fax 08.643 75 19

Stefan Käll* 08.612 73 75, arb 08.613 39 00, fax 08.612 73 75

Björn Thorén* 08.99 35 78, arb 08.18 91 00, fax 08.99 99 91

Verena Ziswiler* 08.720 05 28, fax 08.720 05 28

Barbro Malmsten* 08.730 11 28, arb 08.18 91 00

Suppleanter:

Eva Gerdén* 08.740 42 00, arb 08.640 81 10, fax 08.740 45 00

Sonia Welandér* 08.580 379 01, fax 08.580 379 01

Johan Sjögren* 08.571 686 80, arb 010.24 50 69, fax 571 686 80

STILETTEN kommer ut fyra gånger om året.

Redaktör för detta nummer har varit Roland Ewers*

Ansvarig utgivare: Adolf Ratzka*

Layout: Roland Ewers*

Postadress: STIL

Bondegatan 39,
116 33 Stockholm
Tel: 08.640 81 10
Fax: 08. 641 67 10

* Vi har satt detta tecken bakom de personer som har behov av personlig assistans. Därmed vill vi klargöra att vi betraktar personlig assistans som merit och avgörande förutsättning för att arbeta i STIL. Vi vill visa att vi talar i egen sak, av egen erfarenhet. Det är vi som är de bästa experterna på våra behov.

INNEHÅLL

Allmän information om STIL	2
Ledare	4
STIL-konferenser	5
Bernhard ställer nya frågor	6
Presentation av Handikappombudsmannens råd	8
att läsa	12
Notiser från Handikappinstitutets nyhetsservice	15
"Cyberspace" på seminarium om attityder	16
HIL i Helsingborg	16
Debatt	17
Dikt	18
Tips till nybörjare	19

För att räta ut eventuella frågetecken eller kanske lägga till några har STILETTEN i det här numret tagit sig en närmare titt på vilka människor som ska konsultera Handikappombudsmannen i hennes arbete.

Ledaren på sidan 4 -5 tar upp de senaste turerna kring LSS och uppropet på sidan 7 manar till handling.

Undertecknad har blivit pappa och det sätter givetvis sin prägel på innehållet.

Slutligen: Ha en bra helg och avslutning på året.

Red

En riktigt bra lag!

I januari -94 trädde LSS, Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, i kraft.

En av de rättigheter som personer med omfattande funktionshinder har enligt LSS är personlig assistans. En personligt utformad assistans, där brukaren själv rekryterar, schemalägger och arbetsleder. Rätt till personlig assistans har personer, som behöver den mycket personliga hjälp som det innebär att en annan människa assisterar med hygien, att klä av och på sig, att äta och/eller att kommunicera med andra. Rättigheten är dock förbehållen personer under 65 år.

VALFRIHET – PERSONLIG INTEGRITET

– SJÄLVBESTÄMMANDE

LSS målsättning är att en person med omfattande funktionshinder ska få ett personligt anpassat stöd så att han/hon kan leva ett gott liv, ha delaktighet i samhället och vara jämlik andra medborgare.

Icke funktionshindrade människor bestämmer själva när och hur man äter, när och hur man sköter sin hygien, går på toaletten, klär sig och andra mycket privata och personliga sysselsättningar i livet. Den som behöver personlig assistans i dessa situationer ska ha samma möjligheter till självbestämmande. Därför bör man själv få välja vem som ska anställas som personlig assistent.

BRUKAREN HAR STOR VALFRIHET

Självbestämmande innebär också att man kan välja mellan olika arbetsgivaralternativ för assistenten. Kommunen har skyldighet att vara arbetsgivare för assistenten, om brukaren begär detta (dvs kommunen blir uppdragsgivare åt personen som har behovet). Man kan välja att gå med i ett brukar-köoperativ, eller köpa assistans från annat företag som erbjuder dessa typer av tjänster, mao anställer brukarnas assistenter. Den som själv vill vara ar-

betsgivare har möjlighet till det. Lagändring är dock på väg, som kommer att begränsa enskilda arbetsgivare med anhöriga anställda som assistenter. Detta kommer antagligen att gälla från 94-02-01.

Rätten till personlig assistans är förbehållen de personer med de mest omfattande funktionshindren. Man har naturligtvis tidigare fått visst stöd i annan form av samhället, så kostnaderna är inte nya. Däremot är det nytt att dessa personer skall "tillförsäkras goda levnadsvillkor", LSS §9, till skillnad från Sol §6, "... skälig levnadsnivå". För att fördela kostnaderna rättvist över landet har staten nu tagit på sig kostnadsansvaret för assistansersättning till dem som beviljas mer än 20 timmars assistans i veckan. Försäkringskassorna bedömer och beviljar assistansersättningsstimmar enligt Lagen om assistansersättning, LASS. Observera att pengarna i princip utgår till den enskilde, såsom en socialförsäkring. Man skall genom detta system ha lättare att själv bestämma vem som ska få uppdraget att "sälja" sina tjänster. Med ett sådant system kan man alltså ställa krav på tjänsten, att den utformas enligt de krav på kvalitet som man själv önskar (inom det ekonomiska tak som staten garanterar). Detta har medfört en mycket stor livskvalitetshöjning för dem som lagen är till för. Aldrig tidigare har en handikappreform löst så många problem genom en och samma åtgärd.

Aldrig tidigare har en handikappreform löst så många problem genom en och samma åtgärd.

I och med att staten tagit över kostnaderna har den funktionshindrade medborgaren sluppit ifrån kommunarresten, där man satt förut om man hade assistans genom Sol 6. Kostnaderna behöver inte längre avgöras på kom-

munfullmäktiges budgetsammanträden. Den funktionshindrade kan leva privat i kommunen utan att knäpa på den fattiga eller snåla kommunens sociala pengar.

Handikappreformen har nu utvärderats av Socialstyrelsen, som kom med en rapport i oktober. Av den framgår att de beräknade kostnaderna för "personlig assistans" har överstigit. De personer som har ansökt om personlig assistans har i genomsnitt beviljats fler assistanstimmar per vecka än man beräknat.

REFORMEN BLIR INTE DYRARE

Det har i den offentliga debatten framförts från olika håll att reformen med rätt till personlig assistans blivit mycket dyrare än beräknat. Detta är naturligtvis fel. Kostnaderna för en mängd olika insatser har nu i praktiken sammanförts på "kontot" personlig assistans. Man kan också konstatera att timgenomsnittet sakta men säkert sjunker. Det är tydligt så att de personer med de allra största behoven först fått sina timmar avgjorda av kassorna. Nu kommer de som har ett något mindre behov och därför sjunker genomsnittet. Det i den statliga budgeten gjorda beräkningsunderlaget var ca 7.000 brukare. Idag är det ca 3.500 som fått sina beslut. Genomsnittet av beviljade timmar sjunker nu månad för månad.

Ett flertal insatser har blivit avlastade och bör därför inte alls bära samma kostnadsdräkt som förr. Man måste också komma ihåg att den stora hemtjänstapparaten håller på att vridas ner till en mer anpassad nivå. Exempel på social service som blivit avlastad är förutom hemservice, ledsagarservice, korttidsvistelse, avlösarservice i hemmet, korttidstillsyn, sänkta vårdbidrag, sänkta handikappersättningar, borttagna hem(sjuk)vårdbidrag, minskade anhörigsbidrag/anställningar och över huvud taget lägre kommunala

De politiska krafter som försöker påverka LSS-reformen mot förändringar till det gamla systemet, med omhändertagande i äldre och handikappsystemet, är bakåtsträvare med andra intressen än att ta moderna och framåtblickande tag i de svåra uppgifter som åligger de sociala myndigheterna.

biståndsinsatser (ekonomiskt bistånd + hem- tjänst). Vidare har reformen skapat nya arbetstillfällen för assistenter (= minskat arbetslösheten) som kommer ifrån en massa olika kategorier av arbetsökande.

Samtliga ovan nämnda insatser behövs för personer som inte har rätt till eller inte väljer personlig assistans. De finns därför kvar som erbjudande från kommunerna, men LSS har och kommer att på sikt än mer minska trycket, både ekonomiskt och personalmässigt på dessa.

De politiska krafter som försöker påverka LSS-reformen mot förändringar till det gamla systemet, med omhändertagande i äldre och handikappsystemet, är bakåtsträvare med andra intressen än att ta moderna och framåtblickande tag i de svåra uppgifter som åligger de sociala myndigheterna.

B J

Foto: Kent Hallgren

STIL:s konferensserie om personlig assistans

STIL har i november och december haft tre konferenser om personlig assistans. Dessa hölls i Malmö 29 november, i Göteborg 1 december och i Örebro 8 december. STIL representerades av Projektledare Johan Sjögren*, Verksamhetsledare, Björn Jidéus, Helena Karnström* och Eva Gerdén* från Stöd & Råd samt Processassistans, Lars-Gunnar Eriksson*.

Deltagare var representanter för äldre, handikappsomsorg och socialförvalt-

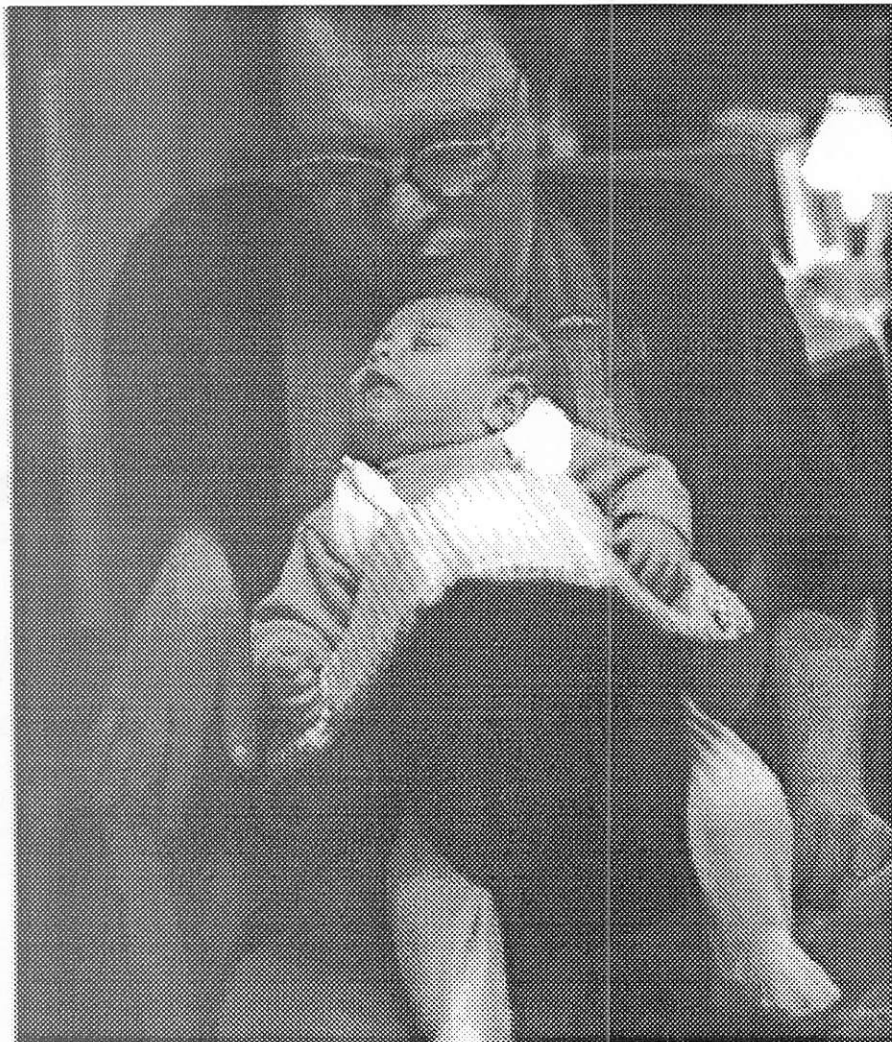
ningar från ett flertal kommuner i Sydsvetige, Försäkringskassan, DHR, HIL, GIL och SMIL, representanter för vårdskolor, assistansbrukare, assistenter och privatpersoner.

STIL ville informera om det synsätt som råder bland erfarna brukare av personlig assistans i den direkta vardags-situationen, samt med hjälp av inbjudna experter reda ut begreppen kring den kooperativa modellen och arbetsgivaransvaret. Försäkringskassan var inbjuden att berätta om sina erfarenheter runt den nya lagstiftningen.

Syftet med konferenserna var inte att servera färdiga lösningar utan att sprida idéer för vidare diskussioner på respektive hemort.

Björn Jidéus sammanfattade att allt hade fungerat bra och som mått på deltagarnas uppskattning nämnde han att det förekom spontana applåder bl a när filmen "Fru Schledermann" visades, och följande något makabra skämt: En besökande konsult från norr skulle åtevända hem på snöiga vägar, och uppmanades att köra försiktigt, men replikerade att efter den här presentationen visste han i alla fall vart han skulle vända sig om det gick illa.

Bernhard ställde nya frågor

Föräldraskap och funktionshinder kan ha sina sidor. Praktiska hinder blir mycket tydligt relaterade till känslor. Närbild med barnet kan som på bilden ovan lösas med en sele som finns att köpa på den allmänna marknaden, men ofta krävs mer specialutformade hjälpmedel. Informationen på det här området är nästan obefintlig. Vi uppmanar Dig därför som läsare att dela med Dig av Dina erfarenheter. Själv har jag en del idéer som jag hoppas kunna presentera i kommande nummer.

Jag ska bli pappa! Ett underbart och nästan ofattbart besked. Men sen kommer frågorna. Hur kommer jag klara det? Jag kör rullstol och kan bara använda en arm. Jag kan ju inte lyfta barnet, och jag har svårt att ha det i knät? Hur ska det fungera när vi är ute på stan? osv. Alla dessa frågor är ju också förknippade med känslor. Jag vill ju bli en så bra pappa som möjligt. Jag kastade mig därför med stort intresse över Ingrid Buch:s referat från Handikappinstitutets konferens om småbarnsföräldrar med rörelsehinder (SHT 2/94).

Claes Hulting* talade om möjligheter

att som ryggmärgsskadad bli pappa, Helena Karnström* berättade om sina erfarenheter som tvåbarnsmamma med omfattande funktionshinder och attityds- och relationsproblem i samband med personlig assistans och Adolf Ratzka berättade om de svårigheter som mött honom och hans fru Dorothee när de väl beslutat sig för att adoptera ett barn.

Konferensdeltagarna menade att de själva sitter inne med kunskaperna och gärna delar med sig av dem och resultatet av det hela ska bli en handbok i Handikappinstitutets regi.

Artikeln avslutades med ett tips om Gerd Petersson och Vilhelm Ekensteens "För att sköta Ida". En sammanställning om tekniska hjälpmedel vid spädbarnsvård i samarbete med CERTEC, vid Lunds Tekniska Högskola. Jag ringde direkt och beställde rapporten, vilken visade sig vara ett tunt häfte med beskrivning av lösningar för just familjen Ida, Gerd och Vilhelms praktiska förutsättningar.

JAG BLEV BESVIKEN

Jag blev besviken. Var detta den samlade kunskapen från alla de människor med funktionshinder som blivit föräldrar?

I häftet finns bla en beskrivning på hur man hade försett ett skrivmaskinsbord på hjul med en ursägad ram och i den placerat en liggvagnsinsats. En i mitt tycke primitiv och klumpig konstruktion.

I skrivande stund ligger vår son Bernhard bredvid mig i en av BB:s vagnar. Ett hemlån från Varbergs BB på förslag av vår mycket engagerade barnmorska. Vagnen fungerar givetvis alldeles utmärkt eftersom den är konstruerad av professionella människor för professionella människor (barnmorskor) i deras dagliga arbete.

Vagnen är mycket lätt att flytta, den är lätt att komma intill och den är nästan omöjlig att välta. Bernhard har alla möjligheter att se sig omkring och vi kan på långt håll se hur Bernhard beter sig, därför att "korgen" är av genomskinlig plast. (Denna lösning, användbar de två till tre första månaderna, föreslås fö i NHR:s broschyr "Mamma, pappa, barn").

Först efter ett samtal med Wenche Willumsen, flerbarnsmamma med funktionshinder och ombudsman på DHR, insåg jag att vi själva efter bästa förmåga får hitta lösningarna. Hon bekräftade att detta är ett vitt område på kartan. Nästan ingen information finns att tillgå. Jag återkommer i nästa nummer med en del tips och hoppas att även du gör det.

ROLAND EWERS*,

FOTO JENNY GUSTAVSSON EWERS

Skriv till STILETTEN och berätta!

STIL MANAR TILL UPPROP!

Det är av största vikt att samtliga de personer som läser STILETTEN hjälper till att påverka socialdepartementet till att förändras i LASS. Framför allt LASS §4 p. 1.

Assistansersättning lämnas inte för den tid då den funktionshindrade

1. **vårdas på en institution som tillhör staten, en kommun eller ett landsting,**
2. **vårdas på en institution som drivs med bidrag från staten, en kommun eller ett landsting, eller**
3. **bor i en gruppbostad.**

Det sker säkert med jämna mellanrum att brukaren har behov att befinna sig på sjukhus, har man normalt behov av assistans, har man oftast behov av att ta med assistenterna till sjukhuset.

I verkligheten fungerar det inte så att man kan vinka adjö till sina assistenter vid sjukhusporten med orden – *Hej då, nu är Du arbetslös en vecka! Jag vill att Du hämtar mig när jag ringer.* Det finns naturligtvis inte någon assistent som stannar mer än fem minuter på en sådan osäker arbetsplats.

Kommuner som är arbetsgivare åt assistenter kan låta dem vara med på sjukhuset eller beordra dem att arbeta med något annat tex hemtjänsten eller ge dem betalt ändå. Detta har naturligtvis inte små kooperativ eller egna arbetsgivare råd med. Därför har RFV skapat en förordning till skydd för assistenterna när de är anställda av en enskild person. Detta skydd går ut på att schemalagd tid räknas som ersättningsbar assistanstid även då brukaren befinner sig på sjukhus, under normal uppsägnings-tid dvs 1-3 månader. Detta betyder inte att man måste säga upp personal vid inträde på sjukhus, men man måste göra en vettig beräkning. Om man blir liggande under längre tid kanske det är bra om man permitterar assistenterna, men om brukaren bara ska ligga inne 2 veckor så kan de fullgöra sina uppgifter hos brukare nunder tiden.

Vi inom Kooperationen kräver av två orsaker att detta skydd även skall gälla arbetsledare och assistenter som är kopplade till oss.

För det första **måste** man ofta ha med sina egna assistenter till sjukhuset.

"Även en utbildad respiratorsvakt vet inte hur jag gör för att tex inhalera eller komma upp i min rullstol.". "När jag ligger i respirator kan jag inte prata och eftersom jag är förlamad kan jag inte röra mig för att tex ändra ställning. Mina assistenter vet vad jag vill och jag kan kommunicera med dem genom ögonkontakt, det är ett ovärderligt stöd i den hjälplösa situation jag känner att jag befinner mig i."

För det andra har vi inte råd att behålla personal i längden om denna regel ej skrivs om. Detta strider såvitt vi förstår mot intentionerna i lagen för övrigt.

Skriv därför till: Socialdepartementet, Socialminister Ingela Thalén, 103 33 Stockholm

Berätta om era egna erfarenheter och att ni kräver en omskrivning av en dåligt fungerande del av lagen!

Handikappombudsmannens bisittare

I nr 3, 94 intervjuade vi Mats Lederhausen, VD i Svenska McDonalds och medlem i det råd som bisitter Handikappombudsmannen.

Vilka är då resten av rådsmedlemmarna? Vad representerar de och vad tycker de tex om införandet av en antidiskrimineringslag. Vi hoppas ju att HO ska bli ett verksamt instrument i kampen för en sådan lag. I det här numret tänkte vi så långt som möjligt ge de övriga medlemmarna ett ansikte.

Leif Karlsson riksdagsledamot, m, *Marianne Jönsson*, riksdagsledamot, c, *Bengt Linqvist**, riksdagsledamot, s och *Kjell Olsson*, kds är tillsatta pga av sin partitillhörighet.

Eftersom respektive partis inställning till våra frågor redovisades i det förra numret av STILETTEN lämnar vi dem därhän. Intressant är dock att notera att Bengt Linqvist*(s) utgick från att hans parti i regeringsställning skulle påskynda arbetet för en HO med utökade befogenheter.

Det är nog i sammanhanget viktigt att notera att rådet inte har någon beslutsrätt utan enbart är tillsatt för att tillföra idéer och bilda underlag för diskussion.

STILETTEN skrev i förra numret (3,94) om ovanstående råd. Vi konstaterade då att 16 människor med eget funktionshinder (*Adolf Råtska** och *Bengt Linqvist**) fanns med i rådet. Beklagligt nog missade vi då vår egen medlem *Gunnel Källgren**. *Margareta Persson*, ordf i Handikappförbundens samsamarbetsorganisation har i övrigt fått representera den samlade handikapprörelsen.

Gunnel Källgren*

Du sitter ju med i det råd som ska bistå Handikappombudsmannen i hennes arbete. Varför tror du att du blev tillfrågad?

Jag tror att det beror på att jag är med i gruppen "Kvinnor och handikapp"

Tycker du att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Inte ilasinnat medvetet utan snarare av slarv, slentrian eller av snålhet. Jag tror att det är en fråga om upplysning.

Anser du att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Jag hoppas på att Handikappombudsmannen kommer att medverka till en rättighetslagstiftning.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser du om en sådan rättighetslag?

Javisst. När jag var i New York i somras, så kunde jag på Manhattan ta mig in i vilken buss jag ville. Det kan jag inte hemma i Stockholm.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA (en antidiskrimineringslag som på kort tid revolutionerat det amerikanska samhället, åtminstone vad gäller tillgänglighet) och i så fall i vilken utsträckning skulle den kunna vara vägvisande för Sverige?

Vad det gäller de delar i lagen som gäller tillgänglighet tror jag att den skulle fungera rakt av. När det gäller att få ut folk på arbetsmarknaden verkar det som om den amerikanska lagen fungerat sämre, och att det kanske rent av fungerar bättre på det området här med de förutsättningar vi har idag.

Anser du att Handikappombudsmannen i sin nuvarande utformning har tillräckliga befogenheter?

Det anser väl varken hon själv eller någon annan. Jag tror dock att den nuvarande ombudsmannen som person kan utträtta väldigt mycket trots att hon inte har den formella makten. En del av målsättningen för ämbetets arbete är uppebart att få lagstadgade befogenheter. Flera av rådets medlemmar är ju också jurister.

De flesta av ovan ställda frågor är frågor som drivs hårt av stora delar av handikapprörelsen. Från det hållet är man djupt besviken att inte ens vara tillfrågade att sitta med i det aktuella rådet, som för övrigt endast inräknar tre medlemmar med eget funktionshinder. Ett faktum som går stick i stäv med FN:s rekommendationer. Vad är din mening?

Jag vet att Handikappombudsmannen har haft möten med samtliga handikapporganisationer och att sammansättningen i rådet i framtiden kan komma att förändras eller utökas.

Ni har ju haft ert första möte. Vad är dina intryck efter det?

Positiva. I början av mötet var det flera ledamöter som egentligen inte begrep varför dom satt där, men i slutet verkade det som alla visste det. Vi pratade en hel del om attityder och hur viktigt det är att nå ut med information och jag tror att det är bra att det inte bara är handikapporganisationer som sitter med i rådet, eftersom frågorna då lätt kan få en intern prägel.

Eva Jeppson Grassman

Du sitter ju med i det råd som ska bistå Handikappombudsmannen i hennes arbete. Varför tror du att du blev tillfrågad?

Jag tror att jag blev tillfrågad för att jag är forskare på institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet. Jag var ganska länge involverad i ett projekt om vad det innebär att i vuxen ålder drabbas av en grav synskada och vad en sådan stor omställning betyder för arbetslivet på oli-

– så ser de på några viktiga frågor

ka sätt. Det var mitt avhandlingsprojekt. Jag har också arbetat med ett projekt som handlade om rehabilitering av långtidssjukskrivna.

Tycker du att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Det beror lite grand på vad man lägger in i begreppet diskriminering. Jag kan ju se att det på många områden i vårt samhälle inte råder jämlika möjligheter för människor med funktionshinder, samtidigt kan jag väl tycka att en del, men långt ifrån allt har uppnåtts.

Anser du att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Det är båda delarna.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser du om en sådan rättighetslag?

I och för sig kan jag tycka att det är befogat med rättighetslagar, men i det här kärva klimatet tycker jag att det är lite av utopiskt tänkande och dessutom är det långt ifrån säkert att det som är bra för en viss grupp funktionshindrade också är bra för en annan.

Spontant tycker jag att det är viktigare att man inte skär alltför mycket i färdtjänsten. Det är aktiviteten i samhällslivet och jämlikheten där som man måste värna om. Om färdtjänsten inte fungerar ska man bygga ut den. Jag har mött synpunkter från människor med funktionshinder att det är jobbigt även med fungerande vanliga färdmedel, och det är väl meningen att man ska ha en del krafter kvar när man kommer till jobbet.

STIL:s ställningstagande för en tillgänglig kollektivtrafik är ju samma krav som man möter runt om i Europa idag.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act,

ADA (en antidiskrimineringslag som på kort tid revolutionerat det amerikanska samhället, åtminstone vad gäller tillgänglighet) och i så fall i vilken utsträckning skulle den kunna vara vägvisande för Sverige?

Jag känner bara till att den finns så jag har nog för lite kött på benen för att svara på den frågan. Jag tror att man behöver rättighetslagar.

Anser du att Handikappombudsmannen i sin nuvarande utformning har tillräckliga befogenheter?

Troligtvis inte men det är ett bra första steg.

De flesta av ovan ställda frågor är frågor som drivs hårt av stora delar av handikapprörelsen. Från det hållet är man djupt besviken att inte ens vara tillfrågade att sitta med i det aktuella rådet, som för övrigt endast inräknar tre medlemmar med eget funktionshinder. Ett faktum som går stick i stäv med FN:s rekommendationer. Vad är din mening?

Det finns säkert all anledning att utöka den representationen. Att sammansättningen i det här rådet strider mot FN:s rekommendationer kände jag inte till.

På det första och enda sammanträdet vi haft talade vi bla mycket om problemet med representation av yngre människor.

Ann Marie Wendelholt

Jag tror att om jag svarar på den första frågan så är det på sätt och vis också svar på de övriga. En tillgänglig kollektivtrafik anser jag vara en självklar rättighet.

Min son Jonas är arton år. Han har flera olika funktionella nedsättningar var av en är nedsättning av den intellektuella förmågan. Han tillbringade den första delen av sitt liv på sjukhus och vårdhem, enligt då tillgänglig expertis den enda utvägen. Rena vansinnet, tyckte jag och tog hem honom.

Då började den stora fighten. Jag vis-

ste från början att vi skulle behöva väldigt mycket hjälp för att klara av det hela. Efter många om och men fick vi det stöd vi behövde. På den tiden en slags föregångare till personlig assistans i form av kommunal hemtjänst och hemsamarit. Det fungerade och Jonas mådde mycket bättre än på institutionerna. Jag hade behov av att delge andra mina erfarenheter och engagerade mig därför i FUB, Föreningen för Utvecklingsstörda barn. Jag blev ombudsman för flerhandikappade barn i Skaraborg. Sen har det rullat på med olika projekt genom åren. Jag har bla varit med och avvecklat den hiskliga institutionen Johannesberg. Jag har också varit med och bildat föreningen JAG, Jämlikhet, Ansvar och Gemenskap, en systerförening till STIL och GIL med samma ideologiska inriktning. En skillnad är ju då att våra medlemmar oftast behöver någon som företräder dem.

Lennart Groll

Du sitter ju med i det råd som ska bistå Handikappombudsmannen i hennes arbete. Varför tror du att du blev tillfrågad?

Jag blev själv lite förvånad när jag blev tillfrågad. Jag är ju jurist och har inte sysslat speciellt med handikapplagstiftning eller sådana frågor. Jag har sedan förstått att det beror på mitt engagemang i medborgarrättsfrågor och det faktum att jag är medlem i den internationella juristkommissionen som varit avgörande. Man ansåg att jag hade sakkunskap på de frågor som gäller internationella överenskommelser och konventioner.

Tycker du att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Generellt så svarar jag ja på den frågan. Exempelvisser ju inte anpassning på det sätt man har rätt att begära.

Anser du att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Jag tror att det är båda delarna.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser du om en sådan rättighetslag?

Den frågan är nog lite väl specialiserad för mig. Jag kan inte uttala mig om det.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen *Americans with Disabilities Act*, ADA (en antidiskrimineringslag som på kort tid revolutionerat det amerikanska samhället, åtminstone vad gäller tillgänglighet) och i så fall i vilken utsträckning skulle den kunna vara vägvisande för sverige?

Jag tror att FN:s standardregler på det här området skulle vara intressanta för oss.

Anser du att Handikappombudsmannen i sin nuvarande utformning har tillräckliga befogenheter?

Det tycker jag knappast att hon har. Den egentliga befogenhet hon tycks ha är att hon kan kalla folk för att informera sig. Det vore väl rimligt att hon skulle kunna väcka åtal i tex de fall då det råder uppenbar diskriminering. Som parallell kan ju nämnas att Diskrimineringsombudsmannen nu fått befogenhet att väcka åtal i vissa särskilda fall.

De flesta av ovan ställda frågor är frågor som drivs hårt av stora delar av handikapprörelsen. Från det hållet är man djupt besviken att inte ens vara tillfrågade att sitta med i det aktuella rådet, som för övrigt endast inräknar tre medlemmar med eget funktionshinder, ett faktum som går stick i stäv med FN:s rekommendationer. Vad är din mening?

Det beror på målet för handikappombudsmannens arbete. Det viktigaste kanske inte är att alla i rådet har ett funktionshinder, utan att rådet är sammansatt av människor med olika specialkunskaper.

Madeleine Leijonhufvud

Madeleine Leijonhufvud svarade kortfattat i ett brev, citat:

/Jag tillfrågades mot bakgrund av att

jag är professor i ämnet straffrätt och därmed sakkunnig i frågor om straffansvar för diskriminering av olika slag. Vid vårt första möte i rådet fick jag klart för mig att det består av engagerade och kunniga människor med olika infallsvinklar på frågor om stöd till handikappade. För övrigt har jag själv ännu en erfarenhet, nämligen att som universitetets protektor ha handlagt anslagsmedel till handikappade studenter. Där har fö. Stockholms universitet numera ett nationellt ansvar.

Dina övriga frågor lägger jag till min akt i denna angelägenhet och Du kan vara övertygad om att jag skall göra vad jag kan för att förbättra de handikappades situation i vårt land./

Maria Modig

Du sitter ju med i det råd som ska bistå Handikappombudsmannen i hennes arbete. Varför tror du att du blev tillfrågad?

Jag är författare som också har arbetat som journalist och konsult. Som författare har jag kommit i kontakt med de kraftfulla och radikala tankar som Independent Living som handikapporganisation står för. Jag har den senaste tiden arbetat med en skrift tillsammans med forskaren Ritva Gough, som ju följt Independent Livings framväxt i Sverige.

Förändring, självkänsla, människors beroende av auktoritet är några områden jag intresserat mig för både som journalist, författare och konsult. I det jag skriver försöker jag ofta undersöka vad som behövs för förändring och frigörelse i en människas liv. "Den nödvändiga olydnaden" är en bok jag skrivit som tar upp frågor kring auktoritet och lydnad, kring makt och påverkan. Min senaste bok "Söndags-täcket" är en roman om underkastelse och frigörelse. Den beskriver vad som händer precis före förändringen. Huvudpersonen där är instängd i ett beroendeförhållande som utvecklats till en misshandelssituation. Boken följer huvudpersonens tankar före frigörelsen.

Tycker du att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Ja. Och jag tror dessutom att den som

diskriminerar ofta inte ens vet om att han eller hon med sitt sätt och sina attityder faktiskt förtrycker andra. Det här tror jag är viktigt att göra människor medvetna om.

Anser du att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Varje människa har rätt till ett bra liv och vi är alla medborgare, som bör ha samma rättigheter.

Diskriminering får inte förekomma och jag anser att diskriminering gentemot människor med handikapp ska vara förbjudet i lag. Detta är en fråga om medborgarnas rättssäkerhet. Den sociala politiken bör utformas så att denna rätt säkras.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser du om en sådan rättighetslag?

Jag stöder förslaget om att bussar och andra färdmedel, men också byggnader av olika slag ska vara användbara och tillgängliga för alla. Bygg om bus-sar, operahus, flygplatser osv!

Känner du till den amerikanska rättighetslagen *Americans with Disabilities Act*, ADA (en antidiskrimineringslag som på kort tid revolutionerat det amerikanska samhället, åtminstone vad gäller tillgänglighet) och i så fall i vilken utsträckning skulle den kunna vara vägvisande för sverige?

ADA har satt spår i New York, som är det enda ställe jag själv kunnat iakttä konsekvenserna av lagen. Jag anser att det vore mycket bra med en liknande vasst formulerad lag här i Sverige.

Anser du att Handikappombudsmannen i sin nuvarande utformning har tillräckliga befogenheter?

Handikappombudsmannen borde absolut ges en lagfäst rätt att föra processer som gäller mål om diskriminering av människor med handikapp. Det är viktigt att skapa styrinstrument som ger handikappombudsmannen större maktbefogenheter. Dessutom tror jag att det är viktigt att handikapp-

ombudsmannen kan göra ett bra förändringsarbete genom att öka medvetenheten och kunskapen om handikappfrågor på frivillig bas genom attitydförändring och information.

Deflesta av ovan ställda frågor är frågor som drivs hårt av stora delar av handikapprörelsen. Från det hållet är man djupt besviken att inte ens vara tillfrågade att sitta med i det aktuella rådet, som för övrigt endast inräknar tre medlemmar med eget funktionshinder. Ett faktum som går stick i stäv med FN:s rekommendationer. Vad är din mening?

Jag har inte något funktionshinder. Men jag har lärt mig oerhört mycket om mina egna fördomar om handikapp när jag fått arbeta med dessa frågor. Jag tror att det är viktigt att bygga länkar och arrangera för möten och dialoger i samhället mellan olika grupper av människor med och utan handikapp. Själv hoppas jag kunna bidra lite grann till dessa möten.

Margareta Persson

(Margareta Persson är ordförande i Handikappförbundens samarbetsorg.)

Du sitter ju med i det råd som ska bistå Handikappombudsmannen i hennes arbete. Har du några synpunkter på rådets sammansättning?

Jag är både förundrad och konfunderad över rådets sammansättning. Det finns för få företrädare för handikapprörelsen med i rådet. Jag anser också att fler borde ha egna funktionshinder. Dessutom är det för få "samhällsföreträdare".

Tycker du att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Ja, det är alldeles uppenbart att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle.

Anser du att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Jag anser att diskriminering i grunden är en fråga om medborgarnas rättssäkerhet och att alla medborgare ska ha samma möjligheter. I praktisk politik

är det i vissa sammanhang också en fråga om socialpolitik, precis som det är en fråga om byggnadsfrågor, kommunikationsfrågor etc.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser du om en sådan rättighetslag?

Jag anser att vi behöver ha en lag om kollektivtrafik som tvingar fram anpassade färdmedel. Om den lagen inte följs, så ska trafikföretaget dömas till så kraftiga böter att det inte finns något ekonomiskt intresse att låta bli att anpassa. Jag är tveksam till den utformning ni säger, eftersom jag menar att en sådan lag ska fungera, utan att någon enskild ska behöva gå till domstol och ange att man är diskriminerad. En handikappombudsman eller en handikapporganisation ska kunna anmäla t.ex ett bussbolag som bryter mot bestämmelserna, man ska inte vara tvungen att hänga upp den processen på en enskild person. Det systemet passar nog bättre i länder med andra rätts-traditioner än vi har.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA (en antidiskrimineringslag som på kort tid revolutionerat det amerikanska samhället, åtminstone vad gäller tillgänglighet) och i så fall i vilken utsträckning skulle den kunna vara vägvisande för Sverige?

Jag känner till lagen och anser att den kan vara en bra förebild för oss. Däremot tror jag inte vi kan ta den och bara trycka av den här, den måste anpassas efter vårt samhällssystem och vår rätts-tradition. Vi ska ha tvingande lagar på ombyggnad tex, som inte hänger på enskildas förmåga att driva process. Däremot måste vi också ha en typ av diskrimineringslag i näringsverksamhet, som handikapputredningen föreslagit, för att just komma åt direkt personlig diskriminering.

Anser du att Handikappombudsmannen i sin nuvarande utformning har tillräckliga befogenheter?

Nej, absolut inte. Jag är mycket tveksam till den nuvarande utformningen. Om ombudsmannen ska ha någon

funktion så är det just att aktivt driva på för att få nya lagar, men också påvisa exempel på diskrimineringssituationer och påtala det till de ansvariga.

Britta Ericson

Du sitter ju med i det råd som ska bistå Handikappombudsmannen i hennes arbete. Varför tror du att du blev tillfrågad?

Troligen blev jag tillfrågad för att jag i många år arbetat med ett av våra osynliga handikapp, läs och skrivsvårigheter (både som lärare, forskare och nu som projektledare vid Läspedagogiska Institutet EMIR). Troligen också för att det vid Linköpings universitet finns långt framskridna planer på ett centrum för handikappforskning. Forskning tillför ny kunskap och är synnerligen viktig då det gäller funktionshinder.

Tycker du att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Tyvärr är vi inte ett diskrimineringsfritt land vad beträffar personer med funktionshinder.

Anser du att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Både och, men det är också en fråga om attityder hos de icke funktionshindrade. Där behövs upplysning och bearbetning av attityder, så att de funktionshindrade blir bemötta med respekt och som likvärdiga medmänniskor.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser du om en sådan rättighetslag?

Det är möjligt att det ibland behövs rättighetslagar. Beträffande exemplet om rätten att använda stadsbussar istället för färdtjänst, borde en lag inte behövas. Det borde vara en självklarhet att bussarna var konstruerade så att exempelvis funktionshindrade kunde ta bussen till arbetet.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA (en antidiskrimineringslag som på

kort tid revolutionerat det amerikanska samhället, åtminstone vad gäller tillgänglighet) och i så fall i vilken utsträckning skulle den kunna vara vägvisande för Sverige?

Nej, den lagen känner jag inte till i detalj, däremot vet jag att exempelvis trottoarkanterna är fasade vid övergångsställen, vilket underlättar för de funktionshindrade att ta sig fram.

Anser du att Handikappombudsmannen i sin nuvarande utformning har tillräckliga befogenheter?

Det är svårt för mig att besvara. Verksamheten är ju endast några månader gammal. Efter ett par år torde en utvärdering kunna gesvar på den frågan, dvs om möjligheten att driva en process i domstol.

De flesta av ovan ställda frågor är frågor som drivs hårt av stora delar av handikapprörelsen. Från det hållet är man djupt besviken att inte ens vara tillfrågade att sitta med i det aktuella rådet, som för övrigt endast inräknar tre medlemmar med eget funktionshinder. Ett faktum som går stick i stäv med FN:s rekommendationer. Vad är din mening?

Om sammansättningen av rådet skall förändras, bör i likhet med frågan om Handikappombudsmannens befogenheter, vara föremål för utvärdering. Att samtliga rådsmedlemmar skulle utgöras av personer med funktionshinder är jag däremot inte säker på. En av medlemmarna i rådet, som exempel, är mor till ett mycket gravt handikappat barn. Jag anser det vara av vikt att det inom rådet finns kunskaper om vad det betyder för familjen när någon medlem bär på ett funktionshinder. Vidare har ju handikappombudsmannen möjlighet att träffa representanter för samtliga handikapporganisationer.

Christopher Gillberg

är professor vid Göteborgs universitet och Östra sjukhuset.

Professor Gillberg verkar vara en strängt upptagen person eftersom han inte svarade på upprepade telefonmeddelanden eller fax under ca en månads tid.

att läsa

Foto: Lennart Edling

Söndagstället

Maria Modig sitter med i det råd som bisitter Handikappombudsmannen. Hon har den senaste tiden arbetat med en skrift tillsammans med forskaren Ritva Gough, som följt Independent Livings framväxt i Sverige. Hon medverkar dessutom i detta nummer med ett referat från ett seminarium och vi hoppas se henne som skribent till och från i STILETTEN.

Maria Modig är 49 år och bedriver frilansverksamhet som skribent, journalist och föreläsare inom områden som personalutveckling, beslutsutveckling och yttre och inre förändring.

Med *Söndagstället* debuterar Maria Modig som skönlitterär författare. *Söndagstället* är en roman om underkastelse och frigörelse och handlar om Ylva, ung, attraktiv och framgångsrik, gift med Olof 20 år äldre och betraktad som en av Stockholms reklamgurus. Bakom den vackra fasaden blir Ylva ständigt misshandlad, men boken handlar om hennes process för att bryta sig loss från detta beroendeförhållande. (Red har inte läst boken).

Maria Modig har tidigare redigerat och skrivit: *Ledare och ledda*, (1982), *Framtid i bank* (1982), *Självkänsla, kvinnlig manlig mänsklig* (1982), *Det nya personalarbetet* (1989) samt *Den nödvändiga olydnaden* (1991).

Ditt ansvar – och mitt

Bengt Elmén* tidigare verksamhetsledare i STIL har som tidigare nämnts, på Kommentus förlag fått sin bok *Ditt ansvar – och mitt*, utgiven.

Bengt Elméns gediget inbundna bok, är mycket pedagogiskt upplagd med viktiga slutsatser i rutor och diagram. Den handlar om viktiga frågor som ansvar, delaktighet och självförtroende.

Efter en hastig genomläsning tycker jag dock att boken har en stor brist. Den saknar en analys av moral. Den förutsätter en slags idealmoral som jag dessvärre inte tror motsvarar de värderingar och normer som serveras i våra dagliga media. För att ta en ytterlighet, när en psykiatriker för en tid sedan i TV i samband med massmordet i Falun, på fullt allvar menade att vårt samhälles företrädare och förebilder, politiker, företagsledare och beslutsfattare i många fall uppvisar psykopatiska beteenden, dys förmåga till inlevelse och medkänsla, undrar man om inte hela resonemanget i boken faller? Till detta kommer graden av abstraktion, möjlighet till helhetssyn och känslan av delaktighet, några av demokratins huvudproblem. Ett konkret exempel: För ett par år sedan fick jag ett brev på posten. Det var frankerat enligt normal taxa, men borde vara frankerat med det femdubbla. Avsändaren påpekade denna möjlighet till civil olydnad (postverkets bristande kontroll). Alldeles nyligen fick jag ett ofrankerat brev utan avsändare. Det blev då mitt ansvar att obönhörligt lösa ut detsamma.

I exemplet STIL tar också Bengt Elmén i sin bok upp möjligheten till civil olydnad som kampmetod, men denna metod ställer många frågor på sin spets, inte minst ur moralisk aspekt. (Red).

STIL

PIONJÄR INOM PERSONLIG ASSISTANS

STIL BÖRJADE REDAN 1984 ARBETA FÖR ATT SKAPA EN MODELL FÖR PERSONLIG ASSISTANS I EGEN REGI.

RESULTATET BLEV ETT BRUKARÄGT KOOPERATIV SOM SEDAN 1987 ADMINISTRERAT PERSONLIG ASSISTANS. GENOM VÅRT BANBRYTANDE INITIATIV OCH POLITISKA ARBETE HAR VI OCKSÅ SKAPAT FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR ASSISTANSER-SÄTTNINGEN SOM ÄR EN DEL I DEN NYA LAGEN LSS. EN RÄTTIGHETSLAG SOM GER DIG RÄTT ATT ANVÄNDA PERSONLIG ASSISTANS OCH MÖJLIGHET ATT SJÄLV BESTÄMMA VEM SOM SKALL UTFÖRA DIN ASSISTANS.

STIL HAR LÅNG ERFARENHET OCH KOMPETENS NÄR DET GÄLLER PERSONLIG ASSISTANS. VI HAR DÄRFÖR UTVECKLAT EN OMFATTANDE:

ARBETSLEDARUTBILDNING

KURSEN LÄR UT HUR MAN FASTSTÄLLER SITT ASSISTANSBEHOV OCH HUR MAN REKRYTERAR, ANSTÄLLER OCH SCHEMALÄGGER SINA EGNA PERSONLIGA ASSISTENTER. UTBILDNINGEN ÄGER RUM UNDER 8 KVÄLLAR, KOSTAR 500 KRONOR OCH HÅLLS I STILS LOKALER.

GENOM ATT KÖPA ELLER HYRA VÅR NYA VIDEO "FRU SCHLEDERMANN" FINNS NU OCKSÅ EN MÖJLIGHET ATT NÄRMARE STUDERA HUR PERSONLIG ASSISTANS KAN FUNGERA I PRAKTIKEN.

ÄR DU INTRESSERAD KONTAKTA STIL FÖR MER INFORMATION.

Stockholmskooperativet för Independent Living
Bondegatan 39
116 33 STOCKHOLM
Tel 08-640 81 10
Fax 08-641 67 10

NOTERAT, TYCKT, TÄNKT OCH KLIPPT*Personlig assistans ger livskvalitet*

Hej, jag heter Stefan Blom, 26 år och är infödd Göteborgare. Som ni nog redan har gissat kan jag inte tala på vanligt sätt (i alla fall inte vettigt), istället använder jag en bokstavstavla, där jag pekar på bostäver och bildar ord, så att min omgivning kan förstå mig.

Nej, jag har inte epilepsi eller något liknande, den här papperstussen jag har i munnen är där därför att jag inte kan svälja min saliv och för att inte bli plaskeblöt på min tröja mm. har den funktionen att suga åt sig saliv och jag slipper drägla. Kanske ser jag ut som en idiot, men det känns bra med tussen i munnen.

Min bakgrund är att jag växte upp med full rörlighet, spelade handboll tills en dag, vid 15 års ålder i september månad 1982 fick något slags virus på hjärnan som på sätt och vis rev itu nervbanor mellan hjärna och muskler. Man kan säga att sladden mellan strömbrytaren och muskeln är av och ingen vet om detta kommer läka.

Denna otrevliga händelse påverkade inte mitt intellekt, så jag hade kvar mitt behov av just livskvalitet, såsom värdighet, många kallar det stolthet fast dom har inte mycket självrespekt. Jag skulle än i dag vara fruktansvärt kränkt av att kissa i en blöja eller något annat hjälpmedel när jag kan säga till att nu är jag kissenödig och man kan ge mig flaskan. Värdighet såsom att gå på bio utan att veta det två dagar i förväg för att arrangera hela saken med ledsagar-service, kvällspatrull, nattpatrull, färdtjänst osv.

Inskränkningen av min frihet gjorde mig både arg och ledsen, härav och av flertalet andra skäl var det mer eller mindre nödvändigt att en personlig assistansorganisation, som tillvaratar mina intressen också bildades i Göteborg med STIL i Stockholm som förebild. 1988 kunde vi stolt visa upp en fungerande organisation.

Min vardag låg nu i mina händer, jag kunde ligga och dra mig på morgonen utan att vara rädd för att orsaka några sprickor i hemtjänstens schema. Bara en sån sak som att själv kunna styra min vardag förvandlade min syn på livet till något positivt, och det är livskvalitet om något.

Jag har idag sex stycken assistenter som täcker mina 100 timmar i veckan, det är ungefär 15,5 om dagen exklusive raster eller måltidsuppehåll, hela min vakna tid är mer eller mindre täckt. Idag har jag 23 stycken extrapersonal, som förhoppningsvis kan rycka in när någon av min schemalagda personal är frånvarande av ena eller andra skälet.

En stor sak för mig och för dom flesta med personlig assistent är arbetsledarskapet. Det har inte varit några problem med att sköta individuell administration med all dess innehåll. Mycket tack vare en väl fungerande organisation, som håller obligatoriska kurser i arbetsledarskap.

Stefan Blom*

NOTERAT, TYCKT, TÄNKT OCH KLIPPT

Uttänjd kuggrem orsakade olycka med rullstol

(Handikappinstitutets nyhetsbrev)

En olycka med elrullstolen Meyra 3.422 har inrapporterats från hjälpmedelscentralen i Uppsala.

I en backe började rullstolen rulla fortare och fortare trots att användaren försökte stanna den med Joysticken. Stolen gick av vägen och välte. För användaren slutade färden med diverse blåmärken och muskelvärk.

När Handikappinstitutet undersökte rullstolen framkom att kuggremmen mellan motor och växellåda efter långvarig utmattnings hade töjts så att kugggreppet släppt och därmed hade bromsverkan upphört.

Handikappinstitutet rekommenderar serviceansvarig personal att kontrollera tillverkarens intervall för byte av kuggrem. Det är särskilt viktigt när, som i detta fall, motorn står för bromsverkan på båda hjulen. Kuggremmen var troligen densamma som 1985 när elrullstolen togs i bruk.

Ny konferens kring mobila personlyftar

(Handikappinstitutets nyhetsbrev)

Handikappinstitutet upprepar, på mångas begäran, konferensen för hjälpmedelstekniker kring mobila personlyftar. Konferensen äger rum på handikappinstitutet 30 november -1 december. Syftet med konferensen är att höja kompetensen om lyftarnas konstruktion och uppbyggnad hos personal som besiktat mobila personlyftar. Vi går igenom de krav och standarder som gäller för mobila personlyftar och det besiktningsprotokoll som vi tagit fram. Konferensdeltagarna får också gå igenom de flesta på marknaden befintliga lyftarna tillsammans med leverantörerna. Sista anmälningdag är 15 november.

Vill du veta mer så kontakta Kerstin Sloma, tel 08.620 17 68, eller Gia Östlund, tel 08.620 18 61

Specialanpassad produkt

(Handikappinstitutets nyhetsbrev)

Specialanpassade produkter behöver inte CE-märkas men ska ändå uppfylla samma krav som serietillverkade produkter. För att en produkt ska anses som specialanpassad krävs:

- att den är avsedd för en viss namngiven person
- att den tillverkas efter en skriftlig anvisning av leg läkare eller annan behörig
- att dokumentationen hålls tillgänglig för myndighet.

Tillverkaren av en specialanpassad produkt har produktansvar på samma sätt som övriga tillverkare och ska:

- märka produkten med "specialanpassad produkt"
- på ett förståeligt sätt dokumentera konstruktion, tillverkning och prestanda inklusive förväntade prestanda så att en överensstämmelse med kraven kan bedömas
- bevara dokumentationen i minst fem år.

Temadagar – Lagar, EU-direktiv & standarder

(Handikappinstitutets nyhetsbrev)

Handikappinstitutet och HSS (Hälsa och sjukvårdsstandardiseringen) anordnar den 7 och 8 november den tredje konferensen "Lagar, EU-direktiv & standarder". Konferensen är fullteknad men vi återkommer med nya konferenser 1995 då vi vet att behovet är stort.

Nya mobila personlyftar

(Handikappinstitutets nyhetsbrev)

I samband med ett nytt ramavtal för lyftar från SUB 1994.11.01 förändras sortimentet på Förteckning över bra hjälpmedel. Inom området mobila personlyftar har flera nya lyftar tillkommit och några lyftar har utgått ur sortimentet. I anslutning till avtalet kommer vi att ge ut en ny sortiment och prisöversikt. Vår kontaktperson är Stefan Johansson, tel 08.620 18 65.

Ändrad klassificering för förstorande TV-system

(Handikappinstitutets nyhetsbrev)

Handikappinstitutet har efter diskussion med övriga nordiska länder, ändrat klassificeringen för förstorande TV-system så att koden överensstämmer med den som övriga nordiska länder har. Samtliga produkter som finns under rubriken 21 33 12 Slutna TV-system (CCTV) flyttas till rubriken 21 06 03 Förstorande video-system i Handikappinstitutets Förteckning över bra hjälpmedel. Har du några frågor så kontakta Sören Hansson, tel 08.620 18 71.

Rullstol började brinna

(Handikappinstitutets nyhetsbrev)

Från Norge har en allvarlig olycka inrapporterats. Det var en eldriven rullstol som började brinna. Orsaken till branden var att rullstolen efter ett driftstopp bogserades ca 500 meter efter en bil i ca 15 km/tim. Under bogseringen verkade rullstolens elmotorer som generatorer och den värme som då uppstod medförde att stolen fattade eld.

Om en eldriven rullstol måste bogseras ska man se till att stolens elmotorer är urkopplade så att de inte verkar som generatorer.

Leva & Fungera, 1995 års handikappmässa

(Handikappinstitutets nyhetsbrev)

Nästa års stora handikapp- och hjälpmedelsmässa äger rum i Göteborg 4-6 april. Den marknadsförs under namnet Leva & Fungera, årets enda stora mässa för funktionshindrade och äldre. I anslutning till mässan kommer vi att ordna nästa års konferens för hjälpmedelstekniker. Vi återkommer med mer information om ev ytterligare konferenser om vårt mässtdeltagande. Vår kontaktperson är Kerstin Sloma, tel nr 08-620 17 68.

NOTERAT, TYCKT, TÄNKT OCH KLIPPT

"Cyberspace" på seminarium om attityder

Ett referat av Maria Modig:

(Några anteckningar från ett miniseminarium om attityder och trender runt handikapp, hos HO, Inger Claesson Wästberg den 22 nov.).

– De första reglerna i FN:s rekommendationer gäller medvetenheten och där ingår attityderna. Hur ser det ut i vårt land? Vad vet vi?

Inger Claesson Wästberg berättade att det nästan inte finns någon forskning i Sverige om attityder till handikapp. Det finns för lite statistik, och den statistik som finns är varken könsuppdelad eller åldersuppdelad. De flesta man talar med här tror att vi svenskar är bäst på dessa frågor. Men vissa länder har kommit längre på många områden.

Bo Ekman från SIFO och Cay Bond som arbetar med trender inom företag och media samt Ann Jönsson, som arbetar inom synskadades riksförbund hade förberett varsitt anförande under

det tre timmar långa seminariet.

– Värderingar förändras långsamt, men i samhället sker förändringarna snabbt, menade Bo Ekman när han berättade om ett antal attitydförändringar från 60-tal till 90-tal. Han nämnde särskilt en pågående undersökning som man kallar "Den dolda världen", där man försöker kartlägga vad människor gör som inte arbetar.

Framtidsfrågor för människor med funktionshinder blir speciellt betydelsefulla inom områden som utbildning, kompetens och informationsteknologi. Dessa tre områden kommer att stå för en revolution inom arbetslivet. Och eftersom det är områden som människor med funktionshinder kan lära sig behärska är detta hoppgivande menade Bo Ekman. Han erbjöd sig också att undersöka om han kunde förmedla kontakter till företag som kan och vill stödja utbildning och kompetensutveckling inom informationsteknologi.

Cay Bond spann vidare på Bo Ekmans informationsteknologiska resonemang på ett tema som hon kallade "Cyberspace", inneordet sedan länge. Hon betonade bla att vi måste lära oss att "bemästra" teknologin. Nästa generation kommer inte vara lika påverkad av media eftersom de har lärt sig att just bemästra teknologin, hävdade Cay Bond.

Ann Jönsson tycker sig ha känt av att betoningen på särintressen ökar i dagens Sverige. Istället för att göra "handikapp" till en demokratifråga har man försökt utveckla den till ett "lagom"-tänkande.

– Vi blir ibland betraktade som besvärliga "kravmaskiner" och några sitter och bestämmer vad som är "lagom" stöd för oss, sade Ann Jönsson som underströk att det är viktigt att ständigt göra frågan om handikapp politisk istället för att göra den till en fråga om välgörenhet.

HIL i Helsingborg, med nya förutsättningar tack vare LSS

(Ur Kooperativt Utvecklingscentrum i Skånes augustinummer av Rapport, 93)

/– Att få bestämma över sin egen vardag och disponera sin tid efter sin egen planering, det är en otrolig frihetsupplevelse berättar Christina, Christer och Tommy, tre av medlemmarna i kooperativet HIL, Helsingborgs Independent Living.

Kooperativet bildades i januari 93, men idén har funnits sedan 1988 då eldsjelen Ingrid Hempel, mor till en av medlemmarna, började arbeta med den. HIL har ett tiotal medlemmar med fysiska och psykiska funktionshinder. smtliga med ett stort behov av personlig assistans. Funktionsnedsättningen är inget hinder för de tre som är mycket aktiva. Christina arbetar som kooperativets administratör fyra timmar per dag och är den som sköter

löner och ser till att personal finns på plats. Tommy arbetar på FUB som informatör om handikapp i skolor och Christer arbetar på det företag han var anställd på före olyckan som orsakade hans funktionshinder.

Ett avtal med kommunen är klart men det beviljade biståndet räcker inte till. Att jämt lita till kompisars och anhörigas välvilja är svårt, speciellt när de anhöriga bor långt bort.

Fyra av kooperativets medlemmar är utvecklingsstörda mellan 28 40 år och de har köpt ett eget hus i Råå utanför Helsingborg, där deras föräldrar hjälpt till att ställa i ordning huset. De fyra som tidigare bodde i olika gruppboende har nu fått chansen att bo tillsammans och har därmed skapat sig en tillvaro som de trivs med./

Så långt artikeln i Rapport i augusti 93. Idag berättar Christer att HIL har ett trettiotal medlemmar och ca 150 anställda, varav tre på kansliet.

När den nya lagen LSS, trädde ikraft var vi ju ganska väl förberedda säger Christer och nu har vi inte samma problem med timantalet eftersom det inte längre är kommunen som avgör.

NOTERAT, TYCKT, TÄNKT OCH KLIPPT

När är man egentligen funktionshindrad? Och vem är i så fall inte funktionshindrad?

Oavsett vem man är och i vilket tillstånd, så kan man väl alltid tycka sig ha något hinder eller en brist som gör att man inte kan utföra något som någon annan kan. Är man funktionshindrad då?

Om ord kan begränsa våra upplevda möjligheter skall de användas med försiktighet både inom oss och utåt. Ingen behöver väl kallas funktionshindrad som inte tycker sig ha hinder för sin livskvalitet? Inen behöver väl av samma skäl tänka på sig själv som funktionshindrad?

I vilka situationer behöver man poängtera sitt "funktionshinder"? Räcker det inte med att vara "användare eller brukare"? Precis som de flesta använder/brukar tex skor mot bristen av okänsliga fötter. Ett mycket påtagligt funktionshinder som måste avhjälpas. Andra använder rullstol för att kompensera brister i fötternas förlängning. Båda är funktionshindrade eller ingen. Om någon skall vara funktionshindrad "på riktigt" förutsätter det en i alla avseenden "perfekt människa". Om vi tror på högre makter skulle vi alla möjligen vara funktionshindrade i förhållande till dem.

Vad ska vi kalla oss då? Det är upp till var och en att beskriva sig själv tycker jag. Känner man sig funktionshindrad är det rätt beskrivning. Känner man sig inte funktionshindrad är det fritt fram för andra ord. Detta förutsatt att du tycker funktionshindrad är ett negativt ord om dig själv. Själv tycker jag "hinder" är en dålig allmän beskrivning av mitt tillstånd. Skall jag titulera mig vill jag använda ett ord som beskriver mitt "mående" för stunden. Inte som ett konstant funktionshinder. Eventuella hinder och brister finns det däremot i vår omgivning. Att tala om funktionshinder i samhällskroppen är inte fel.

Hälsningar
Johan S

PA §arantin

Om Du är arbetsledare och har fått avslag på din begäran om personlig assistans, eller om Du har fått tidigare beslut försämrade.

STIL bidrar med den expert-hjälp och de ekonomiska resurser som behövs för att överklaga och driva den juridiska processen.

Din egen insats är begränsad till 500 kr om du och STIL anlitar extern hjälp.

Ring STIL:s kansli och tala med Lars-Gunnar Ericsson, eller fråga bara om PA-garantin, så får Du ytterligare skriftligt eller muntligt besked om hur det fungerar.

DU!

hör av dig till STILETTEN!

NOTERAT, TYCKT, TÄNKT OCH KLIPPT

Gunnel Arvidsson, trogen materiallämnare, återkommer här med en dikt och en illustration*

*Fläcken du står på är inte
begränsad – är full av
möjligheter*

*som innebär att vara
på resande fot till
okänt land.*

*Utifrån sett kan det verka
som om hade du trist ...
men spänningen*

*stiger när du närmar dig
de farliga djupen där
trollden bor.*

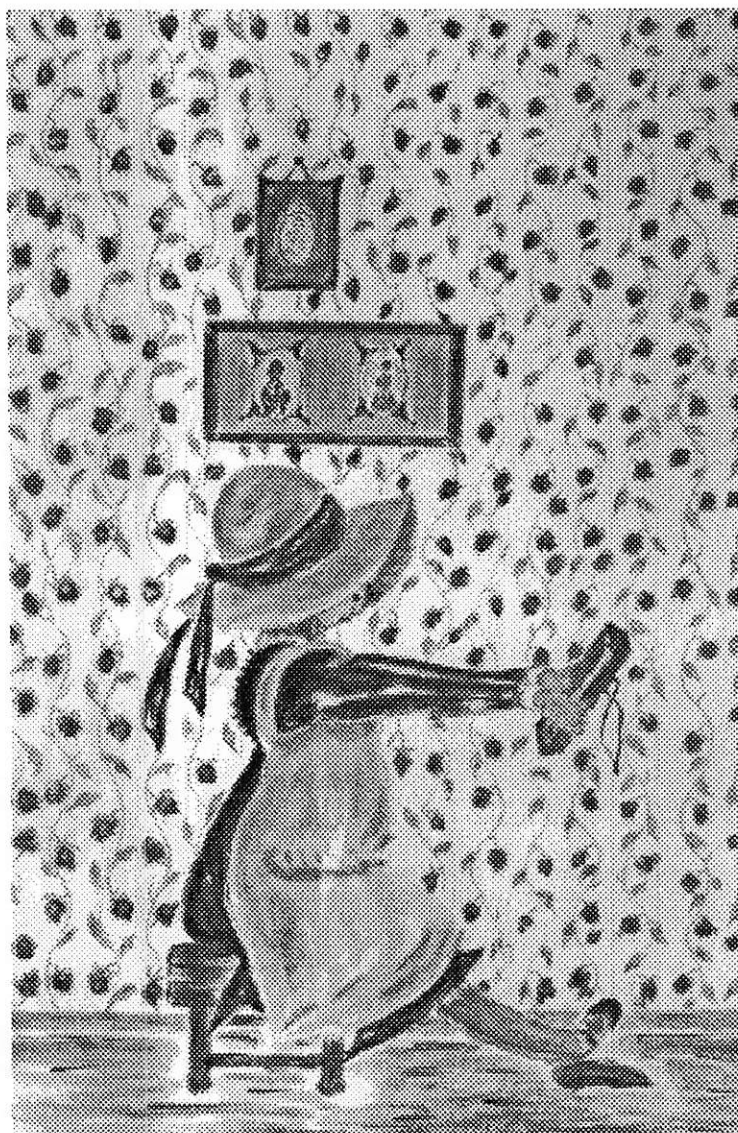
*Tag till färdkost
allt det mod du förfogar över
faror lurar*

*och dyker upp när
minst du anar och leder lätt
på villospår.*

*Se upp för den bepansrade
draken som vill få dig
att vända*

*åter till det trygga
välkända bekväma livet
i dalen.*

*Om detta sker skärmas
du av från det oväntades
magi som*

"Hej, vad jag gillar dig", G.A.

*är kryddan i tillvaron och
långtråkighetens kvast står i
hörnet.*

*Tag den då – sopa rent
den skall ge dig en ny utsikt
varje dag*

*inte alltid den du önskar –
den kan vara snårig och
öde*

*men också snåren
kan grönska om tidpunkten är
den rätta.*

G.A.

Tips för nybörjare

Här följer några goda råd för nyblivna arbetsledare.

Var inte rädd

Var inte ängslig i onödan. Det förlamar handlingskraften.

I efterhand visar det sig nästan alltid att farhågorna var obefogade.

Att sätta igång

Lägg fram vilka behov du måste få täckta i kontakten med din hemtjänstassistent. STIL har en cchecklista.

Extra timmar

Glöm inte att du kan behöva extra timmar för din fritid också, samt extra timmar för att "lära upp" nya assistenter.

Övergångstid

Kom i avtalet med ditt socialdistrikt eller kommun överens om en väl tilltagen övergångstid tills du kan sluta med hemtjänsten för gott.

"Katastrofklausul"

Sätt in en klausul i avtalet om att få anlita hemtjänsten om katastrof skulle uppstå. Ditt eget assistentsystem kan aldrig bli helt säkert.

Tacksamheten försvinner

Det handlar om dina rättigheter att få andra saker utförda än de mest primära. Efterhand kommer din tacksamhet och din tålmodiga väntan på hjälp (sviter från hemtjänsten) att försvinna.

Rekrytera personal

Du är nu arbetsledare och ska anställa personal. Det kan kännas ovant och kräver ett stort mått av självkännedom. STIL har även här handledning.

Djungeltelegraf

är kanske den bästa, d v s. tips kommer från bekantskapskretsen, släkt och vänner, andra assistenter eller andra STIL-medlemmar.

Annonsering

Annonsering kan bli dyrt, men små annonser i lokalpressen är ofta billiga och effektiva.

En fördel med lokala annonser är att de som svarar förmodligen bor i samma område.

STIL:s gemensamma annonser har också gett bra resultat.

STIL:s register

STIL har upprättat ett ganska omfattande register över assistenter som du kan välja ur.

Andra sätt

Du kan göra flygblad och dela ut i brevlådor, sätta upp i butiker, på bibliotek eller liknande.

Intervjuer

Begär referenser och fråga noga ut var och med vad den sökande tidigare har arbetat. Fråga gärna också vad dom har tänkt sig att arbetet ska innebära.

Berätta utförligt om dina behov.

Framhåll vikten av att hålla tider och att tex. ringa återbud i god tid.

Den sökande måste förstå att du absolut inte får bli lämnad utan hjälp.

Be dem hålla sig till vad ni gemensamt avtalat vid anställningen.

Vikarier

Skaffa vikarier (det ger ett skyddsnät vid sjukdom mm) och "håll dom varma" genom att ge dom arbete av och till. Det finns många som vill jobba sporadiskt vid udda tider o s v.

STIL:s ideologi

Vid intervjun är det bra om du talar om varför du har tagit steget att gå med i STIL och vad det innebär.

Provanställning

En bra lösning är en provanställningstid så att båda kan "känna på".

Hygien

Hygien är viktig och du bör försäkra dig om att den du anställer inte har någon form av infektion och är beredd att sjukskriva sig vid varje misstanke om en sådan.

Schemaläggning

Ett schema är som ett pussel och det tar tid att få det att fungera. Man får absolut ta hänsyn till vilka tider assistenterna önskar arbeta och försöka sätta ihop schemat så att alla blir nöjda.

Men glöm inte att det är du som bestämmer i slutändan.

Hela timmar bör du räkna med i undantagsfall halvtimmar, men aldrig kortare pass. Det blir annars nästan omöjligt att göra en bra sammanställning.

Gör gärna upp listor på arbetsfördelningen, på vad du vill ha gjort och berätta hur du vill ha det gjort. I vissa fall kan det underlätta om du också talar om varför si och så.

Undvik att låta assistenter arbeta utöver sin schemalagda tid vid återbud och liknande. De behöver sin ledighet.

Se istället till att du har en ring av tillfälliga inhoppare.

Konflikter

Det går inte att gå på kurs för att lära sig leva nära andra. Men tiden ger erfarenheter. Försök i alla fall att bearbeta och tala ut om problemen och försök då du, för din del, vara så rak som möjligt.

□ □ □

**Gå STIL:s
arbetsledarkurs!**

**Kontakta kansliet för
närmare information.**

Tel: 08.640 81 10

Fax: 08.641 67 10

STILETTEN kan bli ännu vassare med Din medverkan.

Berätta om episoder eller livsavgörande händelser som betytt något i ditt liv som person med funktionshinder.

Ge tips om hur just du, som arbetsledare och brukare av personlig assistans, tacklar vardagen.

Tipsa om hjälpmedel eller uppfinningar som underlättat för dig.

Visa på offentliga platser i din omgivning som är otillgängliga för människor med funktionshinder.

Klipp ut artiklar och notiser som du tror kan vara av intresse för STILETTEN:s läsare.

Skriv debattinlägg, artiklar, kåserier, notiser, foton, teckningar mm.

*Skicka till:
"STILETTEN"
STIL*

*Bondegatan 39
116 33 Stockholm
Tel 08.640 81 10*

Karo hem-fotvård

– vi gör hembesök –

Pris 220:- inklusive fotmassage
Erstagatan 26

Tel: 08-642 66 76

Vi är medlemmar i Svenska Fotvårdsförbundet

Make-up-artist!

Jag Jag är utbildad "make-up-artist" och åker gärna hem till den som vill bli sminkad (tex före en fest eller annat speciellt tillfälle).

Totalpris 175:-

Titti Beck

Tel: 08 -657 83 22

Nästa nummer

av

STILETTEN

kommer i

mars

